

Muzeum w Krośnie szczególnie nacisk kładzie na prowadzenie powierzchniowych badań archeologicznych, mających na celu wykrywanie w terenie górskim śladów osadnictwa prahistorecznego. W 1962 r. badania takie przeprowadzono w niektórych miejscowościach powiatu Sanok, o mianowicie w Tyrawie Wołoskiej, Załużu, Jaśliskach oraz w samym Sanoku. Nadto w roku bieżącym objęto badaniami powierzchniowymi miasto powiatowe Ustrzyki Dolne i wieś Czarna.

Z ciekawszych stanowisk zasługujących na omówienie wymienić należy ślady osadnictwa prahistorecznego, odkryte w następujących miejscowościach:

Tyrawa Wołoska — stanowisko 1

Osada z okresu wpływów rzymskich.

W południowo zachodniej partii wsi, w miejscu dokonywania wkopów związanych z wywieraniem gliny na polu plebańskim, natrafiono na częściowo już tylko zachowane ślady osadnictwa w postaci szeregu jam umiejscowionych na wysokiej tarasie lewego brzegu Tyrawki. Jamy wypełnione ziemią ciemnoszarą z odcieniem koloru czarnego, zawierają dużą ilość ceramiki, polepę, węgiel drzewny, dobrze przepalone kości zwierzęce. Materiał z tego stanowiska znajduje się w Muzeum w Krośnie i jest zapisany w księdze inwentarzowej pod numerem 411.

Tyrawa Wołoska — stanowisko 2

Osada z okresu wpływów rzymskich.

Około 1,5 km na południowy wschód od stanowiska nr 1 natrafiono w obrębie cegielni na luźne ślady osadnictwa. Nadto badania powierzchniowe ujawniły w najbliższym sąsiedztwie cegielni przy lewym brzegu Tarnawki osadę rozlokowaną na obszarze około 300 m². Ślady tego osadnictwa stanowią luźne ułamki naczyń znajdujące na powierzchni. Wstępne informacje o obydwu osadach zamieszczono w notatce „Osady z czasów rzymskich w Tyrawie Wołoskiej”³).

Wietrzno pow. Krosno

Podczas powierzchniowych badań archeologicznych natrafiono na ślady osadnictwa prahistorecznego, znajdującego się około 1.500 m na północny zachód od centrum wsi. Osadnictwo to zajmuje część płaskowyżu w obrębie pola ob. Weroniki Czapka, należącego do przysiółka Sośnica.

Wola Komborska pow. Krosno.

Po lewej stronie szosy Miejsce Piastowe — Domaradz na pograniczu dwóch wsi Woli Komborskiej i Jasiennicy Rosielnej, na łukowatym wzniesieniu natrafiono na kilkanaście usypisk w formie kurhanów. Powierzchniowe badania nie przyczyniły się do ustalenia kultury ani też chronologii wyżej wspomnianych obiektów.

3. Nowiny Rzeszowskie nr 165 (4067) z dnia 13. VII. 1962 r.

ALEKSANDRA KWOLEK

Sprawozdanie z prac wykopaliskowych na osadzie wczesnośredniowiecznej w Nisku w roku 1962

W dniach od 6 do 25 VIII. br z ramienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Rzeszowie przeprowadzono badania na osadzie wczesnośredniowiecznej w Nisku. Pracami kierował mgr Antoni Kunysz przy współudziale autorki sprawozdania. Były one dalszą kontynuacją badań prowadzonych w roku 1957 przez mgra A. Kunysza oraz w roku 1961 przez mgra A. Kunysza i Aleksandrę Kwolek studentkę z katedry archeologii przy UW.

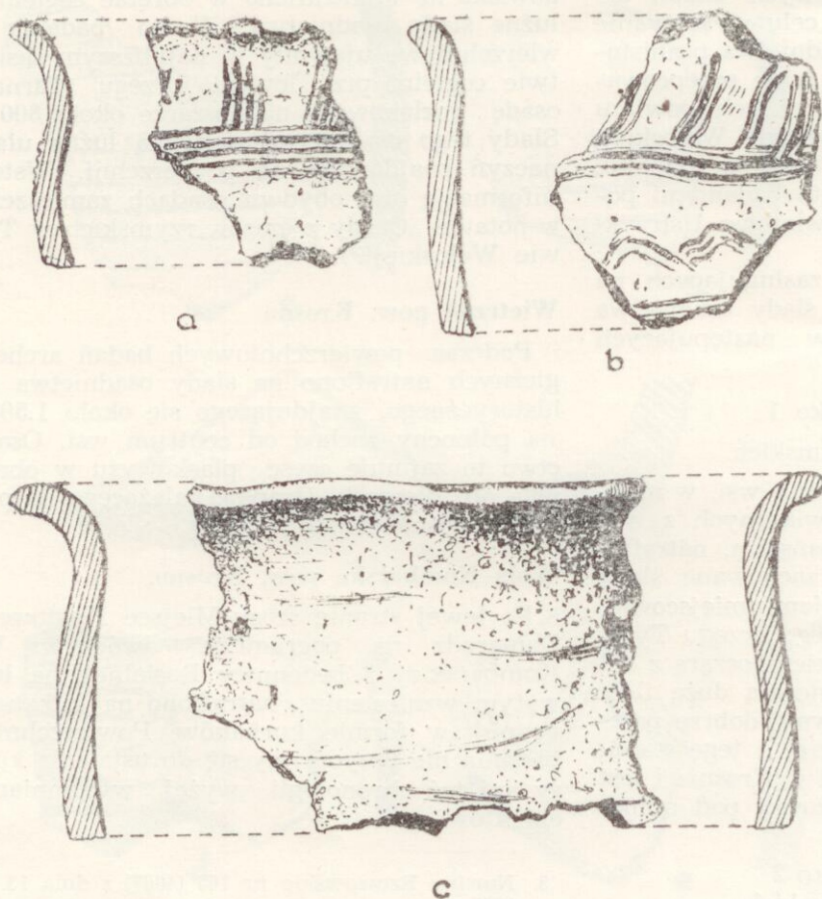
W roku 1962 badaniami objęto teren najbardziej zagrożony przez eksploatację piasku do celów budowlanych. Założono dwa wykopy¹). W sumie przebadano obszar o powierzchni 3,5 ara. Wykop nr 5 usytuowano na polu Ob. Moskala, nawiązując do wykopu wykonanego w roku 1961. Wykop nr 6 założono na polu Ob. Sęka w miejscu, gdzie w profilu skar-

py występowała jama z paleniskiem. W trakcie badań odsłonięto 7 jam²), o kształcie w przybliżeniu owalnym lub prostokątnym. z zawartością: ceramiki, polepy, kości zwierzęcych. W trzech jamach wystąpiły paleniska. Oprócz jam odkryto trzy piece do wytopu z rudy żelaza.

Osada w Nisku położona jest na piaszczystym wzgórzu, wyraźnie zaznaczającym się w terenie. Wzgórze to niegdyś opływał San, płynący obecnie w odległości 2 km. Świadczą o tym mokradła i „staw skrzynka” otaczając je od strony północno zachodniej. Pod warstwą ziemi ornej sięgającej do głębokości 25 cm, wystąpiła warstwa kulturowa, o miąższości średnio 20 cm, w której odznaczały się ciemne zarysy jam. Na obszarze oznaczonym wykop nr 5 odkryto 5 jam. W jamie nr 31, o kształcie nieregularnego prostokąta o wymiarach 3,1 x 4 m, w części północnej wystąpiło palenisko wylepione gliną. Głębokość jamy wynosiła 50 cm. W jamie nr 32 o wymiarach 2,9 x 3,2 m o kształcie prawie okrągłym w części północnej wystąpiło również palenisko wylepione gliną.

1. Numerację wykopów nawiązano do wykopów założonych w roku 1961.

2. Zachowano ciągłość w numeracji jam w stosunku do lat 1957 i 1961.

Ryc. 12. Nisko m.p. Osada wczesnośredniowieczna:

a) fragm. naczynia z jamy nr 31, b) fragm. naczynia z obrębu aru 4, c) górna partia naczynia z zachowanym wylewem z jamy nr 31. Ryc. a—b, w.n. c, $\frac{1}{2}$ w.n.

Rys. B. Sierzęga

Mięszkość jamy wynosiła 40 cm. Jama nr 29 była dalszą częścią jamy przebadanej częściowo w roku 1961. Pozostałe jamy były kształtu owalnego o miąższości średnio 40 cm. Oprócz jam w wykopie nr 3 wystąpiły 3 piece do wytopu żelaza całkowicie zniszczone. W obrębie wykopu nr 6 odkryto 2 jamy. W jamie nr 36, częściowo zniszczonej, o kształcie prostokątnym przy ścianie wschodniej wystąpiło paleńsko wylepione gliną. Wymiary jamy partii przebadanej wynosiły: 2 x 4,8 m. W wypełnisku jamy oprócz ceramiki, polepy, kości, wystąpiła duża ilość żużla.

Zarówno w jamach jak i w warstwie kulturowej wystąpiła duża ilość materiału ceramicznego, bardzo zróżnicowanego. Przeważającą większość stanowi ceramika z okresu wczesnośredniowiecznego, oprócz niej wystąpiły fragmenty naczyń z neolitu kultura pucharów lejkowatych? oraz nieliczne ułamki z okresu rzymskiego. Wśród ceramiki wczesnośredniowiecznej wyróżniają się dwie grupy. Jedną to naczynia lepiące ręcznie, górną obtaczane na kole garncarskim. Gлина zawiera domieszkę tłuczni lub piasku, powierzchnia naczyń jest chropowata. Są to naczynia szeroko-otworowe, zwężające się ku dołowi. Wylewy ich łagodnie są wychylone na zewnątrz, krawędź mają prosto ściętą, lub zaokrągloną (Ryc. 12. c.). Dna są płaskie, czasami z odstającą na zewnątrz krawędzią oraz wgłębieniem po osi koła. Największa wydętość brzuścia występuje

w połowie wysokości naczynia, lub nieco powyżej. Ornament występuje w postaci linii prostych lub falistych, wykonanych patykiem lub grzebieniem garncarskim (Ryc. 12, a-b). Oprócz wyżej wymienionych form występują naczynia wykonane z glin żelazistych oraz glinki białej, silnie obtaczane na kole garncarskim. Są to naczynia o esowatym profilu, o rozwiniętych krawędziach, czasami występuje rowek na pokrywkę. Największa wydętość brzuścia występuje mniej więcej na wysokości $\frac{1}{3}$ naczynia. Na dnach znajdują się wypukłe znaki garncarskie. Najczęstszy ornament to żłobkowane linie poziome.

Oprócz ceramiki wystąpiły różne przedmioty codziennego użytku jak np. żelazne noże, 2, przęśliki (z łupku wołyńskiego i gliny), szydło kościane, żelazna sprzączka do pasa, kamienna oselka itp. Znaleziono też kilka przedmiotów obrabianych z kości, z ozdób zaś brązowy pierścionek z tarczka ornamentowaną.

Na podstawie występujących zabytków osadę w Nisku należy datować na VII — XII wiek³⁾.

3. Patrz następujące prace; A. Kunysz, Wczesnośredniowieczna osada w mieście powiatowym Nisko. „Wiadomości Archeologiczne” t. XXVI z 2-4 Warszawa 1959—1960 s. 343—344 oraz tenże; Sprawozdanie z prac wykopaliskowych na osadzie wczesnośredniowiecznej w Nisku w roku 1961, Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1961, (Rzeszów — Krosno) Rzeszów 1961 s. 42—43.